

**PAMOKOS,
VEIKLOS PLANAS
I PAMOKOS TEMA: *ORIENTACINĖS VARŽYBOS VILNIAUS
SENAMIESTYJE***

KLASĖ: 11-12

IŠ BENDRŲJŲ PROGRAMŲ:

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios:

komunikavimo – analizuoti turimą istorinę medžiagą ir ją pritaikyti varžybose.

socialinė - dirbti kartu ir siekia bendro tikslo.

Dalykinės:

- Atlikti greitumą lavinančius pratimus.
- Taikyti įvairias fizinio aktyvumo atvirame ore formas.
- Orientuotis vietovėje pagal žemėlapi ir kompasą.

ŠALTINIAI MOKYTOJUI

1. <https://www.vilnius.lt/> (žiūrėta 2018-01-10)
2. <https://lt.wikipedia.org/wiki/Vilnius> (žiūrėta 2018-01-10)

TRUKMĖ

90 min.

VIETA

1. Šv. Onos bažnyčia
2. Aušros vartai
3. Katedra
4. Gedimino pilis
5. Trijų kryžių kalnas

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

- Gerinti orientavimosi gebėjimus mieste.
- Ugdyti gebėjimą dirbti komandoje.
- Pritaikyti istorijos žinias.

INTEGRACIJA:

Vidinė (nurodomos temos)

Kūno kultūra - netradicinis fizinis aktyvumas.

Tarpdalykinė (nurodomos temos kituose dalykuose)

Geografija - orientuotis geografinėse erdvėse.

MOKYMOSI VEIKLOS

1. Mokiniai susirenka prie Rotušės ir yra supažindinami su užduotimi. Išdalinamas reikiamų surasti istorinių objektų aprašai (Dalomoji medžiaga, 1 priedas), kuriuose gausu istorinės informacijos, bet nėra konkrečiai nurodoma kas tai per objektai. Varžybų dalyviai turi išsiaiškinti kas tai per objektai, bei kuo greičiau juos visus surasti. Prie kiekvieno objekto komanda ar dalyvis privalo pasidaryti asmenukę, kad galėtų įrodyti savo buvimą prie tam tikro objekto. Varžybų metu mokiniai gali išmaniajame telefone naudotis interaktyviu Lietuvos žemėlapiu <http://www.maps.lt/map/>

Galima startuoti pasidalinus į komandas arba rengti asmenines varžybas.

2. Finišuojama prie Trijų kryžių paminklo. Po varžybų vykdomi apdovanojimai, aptariamoms varžybos ir aplankyti objektai.

REFLEKSIJA

Kitą pamoką aptariamoms varžybos, įspūdžiai, teikiami pasiūlymai.

MEDŽIAGĄ PARENGĖ

Dangis Varankevičius, kūno k. ir istorijos vyr mokytojas, Vilniaus turizmo ir prekybos verslo mokykla

DALOMOJI MEDŽIAGA

1. Apie šią Vilniaus bažnyčią labai daug rašyta. Visi autoriai sutaria, kad ši bažnyčia – pasaulinės reikšmės gotikinės architektūros paminklas, aukščiausios meninės ir kūrybinės vertės dailės kūrinys, rodantis jos autoriaus didžiulę estetinę ir technikinę kultūrą, genialų išradingumą. 1812 m. prancūzų karuomenė rekvizavo bažnyčią iš pradžių amunicijai, vėliau karo belaisviams laikyti. Nors Napoleonas Bonapartas ir žavėjosi bažnyčios grožiu, norėjęs ant delno padėjęs perkelti į Paryžių, tačiau nesudraudė nei savo generolų, nei kareivių, kurie barbariškai naikino bažnyčios vidaus medinį inventorių. Šiuo metu tai viena gražiausių Vilniaus bažnyčių.
2. Vienas iš Vilniaus miesto simbolių, pirmą kartą paminėti 1514 metais. Pradžioje šie vartai vadinti Medininkų vartais, nes pro juos vedė kelias į Medininkus. Gali būti, kad dabartinis pavadinimas kilęs nuo Aštriųjų vartų. Mat jie stovi miesto pakraštyje, kuris anuomet vadintas Aštriuoju. Kita vardo kilmės versija teigia, kad vartai yra Rytų pusėje, kur brėkšta Aušra. Be to, ir Mergelė Marija būdavo vadinama Aušros žvaigžde. Stebuklingas švenčiausiosios Mergelės Marijos, Gailestingumo Motinos paveikslas koplyčioje – vienas žymiausių renesanso tapybos kūrinių Lietuvoje. Jis dar vadinamas Vilniaus Madona. Nutapytas specialiai šiai koplyčiai XVII amžiuje pagal Nyderlandų dailininko Martino de Voso pavyzdį. Paveikslą garbino ir laikė stebuklingu ir katalikai, ir stačiatikiai, ir unitai (tai yra graikų apeigų katalikai). Jis žinomas visame pasaulyje, jo kopijų saugoma daugelio šalių bažnyčiose. Pavyzdžiui, Paryžiuje – Švento Severino bažnyčioje, daugelyje Lenkijos bažnyčių.
3. Švento Stanislovo ir švento Vladislavo bazilika – tai svarbiausia visos šalies katalikų šventovė, didžiųjų krikščioniškų, tautinių ir valstybinių iškilmių vieta. Bazilikos statusas i suteiktas 1922 metais. „Bazilika“ reiškia „karališka“. Tai aukščiausia bažnyčių kategorija, kurią Romos popiežius suteikia tik ypatingoms bažnyčioms. Jos požemiuose buvo laidojami žymūs Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žmonės: didikai, vyskupai, kunigaikščiai. Karališkajame mauzoliejuje po šventojo Kazimiero koplyčia ilsisi Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Aleksandras. Tai vienintelis Lenkijos ir Lietuvos valdovas, palaidotas Vilniuje. Požemiuose palaidotas Gedimino anūkas ir galingiausias Lietuvos valdovas Vytautas Didysis bei jo žmona Ona. Taip pat dvi karalienės, Žygimanto Augusto žmonos: Elžbieta Habsburgaitė ir Barbora Radvilaitė, kartais vadinama net gražiausia savo meto Europos moterimi. Požemiuose išlikę seniausi XIII – XV amžiaus šventyklų mūrai ir seniausia Lietuvos freska, nutapyta XIV amžiuje.
4. Šios pilies liekanos stūkso Vilniuje, Gedimino kalno ovalioje aikštelėje, kurios ilgis 110–120 m, plotis 50-60 m. Pilis priklauso Vilniaus pilių rezervatui. Šios pilies atsiradimą pasakoja graži legenda. Vieną kartą kunigaikštis Gediminas išvykęs medžioti apsistojo Šventaragio slėnyje. Užmigęs susapnavo nuostabų sapną – ant kalno Neries ir Vilnios upės santakoje stovi didžiulis geležinis vilkas ir staugia taip, lyg staugtų šimtas vilkų. Nubudęs kunigaikštis Gediminas klausė savo žynio Lizdeikos, ką sapnas galėtų reikšti. Lizdeika išpranašavo, kad jog ten, kur staugė vilkas, išaugs gražus ir didis miestas, o žinia apie jį pasklis visame pasaulyje.
5. Didelis paminklas ant aukšto kalno. Manoma, kad ant šio kalno pagonyš kadaisė nukankino septynis pranciškonus, jie buvo prikalti prie kryžių ir įmesti į upę. Dabar toje vietoje stovi architekto ir skulptoriaus A. Vivulskio pastatytas paminklas. 1950 m. sovietų valdžios nugriautas paminklas buvo atstatytas Lietuvoje prasidėjus atgimimui, paminklą sudaro sujungti trys balti gelžbetoniniai kryžiai.

Kristoforas nusivylęs pažvelgė į karalių ir pareiškė:

– Jei taip labai bijai velnio, vadinasi, jis už tave stipresnis. Todėl palieku tavo pilį, nes juk sakiau, kad noriu tarnauti pačiam stipriausiam pasaulio valdovui. Viso gero, jūsų šviesybe. Einu ieškoti velnio ir jam tarnauti. Kristoforas paliko dvarą ir leidosi ieškoti velnio. Jis atkako į gūdžią dykvietę, kurioje buvo įsikūrusi grėsmingų kareivių gauja. Sargybiniai atvykėlių sustabdė ir nuvedė pas vadą. Šio veidas buvo žiaurus, apžėlęs barzda, o akys degė pykčiu.

– Kur eini? – suurzgė vadeiva tokiu balsu, kad nuo jo stingo kraujas.

– Ieškau velnio, nes noriu jam tarnauti, – atsakė Kristoforas.

Siaubūnas suprunkštė ir tarė:

– Aš esu tas, kurio ieškai.

Kristoforas, nudžiugęs, kad pagaliau surado galingiausią pasaulio karalių, prižadėjo amžinai jam tarnauti. Tačiau vieną dieną, Kristoforui su velniu žingsniuojant gatve, jie išvydo kryžių. Velnias ėmė muistytis, leisti keistus garsus, o galiausiai metėsi bėgti kiek kojos neša, pavymui keldamas dulkių debesis.

Blogiausia buvo tai, kad Kristoforas turėjo sekti jam iš paskos ir klibinkščiuoti siauru akmenuotu keliuku, kad netektų vėl praeiti pro kryžių. Tą patį vakarą Kristoforas, vis dar negalėdamas atsigauti po nuostabos, paklausė velnio, kodėl šis netikėtai puolęs bėgti ir iš patogaus kelio pasuko vingiuotą žvyrkelį. Velnias nenorėjo atsakyti, bet Kristoforas pagrasino:

– Jei neatsakysi, aš tave paliksiu.

Savo nelaimėi velnias paaiškino:

– Vieną dieną prie kryžiaus buvo prikaltas žmogus, vardu Jėzus. Todėl kiekvieną sykį vos pamatęs kryžių, aš išsigąstu ir sprunku.

Tada Kristoforas tarė:

– Vadinasi, tas Jėzus yra daug galingesnis už tave, jei vos pamatęs jį primenantį ženklą dedi į kojas. Dabar suprantu, kad nesi pats stipriausias karalius pasaulyje. Tu man melavai. Viso labo, šėtone. Einu ieškoti Jėzaus. Tačiau ieškant kelio pas Jėzų Kristoforui teko keliauti labai ilgai. Galiausiai jis sutiko atsiskyrėlį, kuris papasakojo jam Jėzaus Kristaus istoriją, davė perskaityti Evangeliją ir išmokė milžiną tikėjimo tiesų. Kristoforas įdėmiai klausėsi, paprašė, kad jį pakrikštytų, ir prižadėjo iš visų jėgų ištikimai tarnauti Jėzui.

– Karalių, kuriam trokšti tarnauti, reikia pagerbti dažnai pasninkaujant, – pridūrė atsiskyrėlis.

– Liepkite man padaryti ką kita, nes pasninkauti neįstengsiu, – nesivaržydamas paprašė Kristoforas.

– Taip pat reikės daug melstis, – tęsė atsiskyrėlis.

– Neįstengsiu ir šito, – nuoširdžiai prisipažino Kristoforas. Tuomet atsiskyrėlis ištiesė ranką:

– Matai šią upę, kurioje ne vienas nuskendo, bandydamas ją perplaukti?

– Taip.

– Jei jau esi toks aukštas ir drūtas, eik prie upės ir padėk žmonėms per ją keltis. Jėzus būtinai įvertins šią tarnystę ir, turint galvoje Jo gerumą bei kilnumą, galbūt ateis tau pasakyti.

– Tokia tarnystė kaip tik man, – sutiko Kristoforas.

Milžinas nusileido prie sraunios verpetuojančios upės, dalijusios lygumą į dvi dalis, ir susirentė sau ten trobelę, iš jauno medžio kamieno pasidirbdinęs tvirtą lazda, kad brisdamas vandeniui galėtų pasiremti, jis ėmė kelti žmones per brastą. Tas, kuriam prireikdavo persikelti per upę, pašaukdavo gerąjį milžiną ir šis, užsikėlęs keliauninką ant pečių, pernešdavo jį į kitą krantą. Dėl naujojo savo karaliaus nors jo dar nebuvo matęs – Kristoforas kuo ištikimiausiai vykdė prisiimtą pareigą. Prabėgo keletas mėnesių. Vieną dieną, ilsėdamasis troboje, Kristoforas išgirdo jį šaukiantį vaikišką balselį.

– Kristoforai, ateik ir pernešk mane per upę.

Kristoforas išėjo į lauką, bet aplinkui nesimatė nė gyvos dvasios. Gūžtelėjęs pečiais jis grįžo į vidų. Tačiau netrukus ir vėl išgirdo tą patį balselį. Ir vėl išskubėjo lauk, bet ir tuo metu nieko nerado. Jam įžengus į trobą, vaikiškas balselis jį pašaukė trečią kartą. Galiūnas trečią kartą išėjo į lauką ir šį sykį ant upės kranto išvydo berniuką. Vaikas labai mandagiai paprašė Kristoforo perkelti jį į kitą krantą.

– Išdaigininke, tu toks mažutis, kad tavęs nė nepastebėjau! Man pats metas pamiklinti kojas, – maloniai tarė Kristoforas. Viena ranka užsikėlė vaikelį ant pečių ir pasiramsčiuodamas lazda įbrido į upę. Tačiau štai vanduo ėmė kilti, o vaikas tapo sunkus tarsi švinas. Kristoforas buvo apdovanotas ypatinga jėga, bet kuo giliau jis brido į upę, tuo grėsmingiau sūkuriavo vanduo, o vaikelis taip slėgė pečius, kad galiūnui linko keliai. Keletą kartų Kristoforas vos neparklupo. Jam atrodė, kad šis žygis, kuriam reikėjo neapsakomų pastangų, niekada nesibaigs. Irdamasis ranka, jis vargais negalais pasiekė kitą krantą, nuleido berniuką ant žemės ir išsekęs suklupo ant žolės.

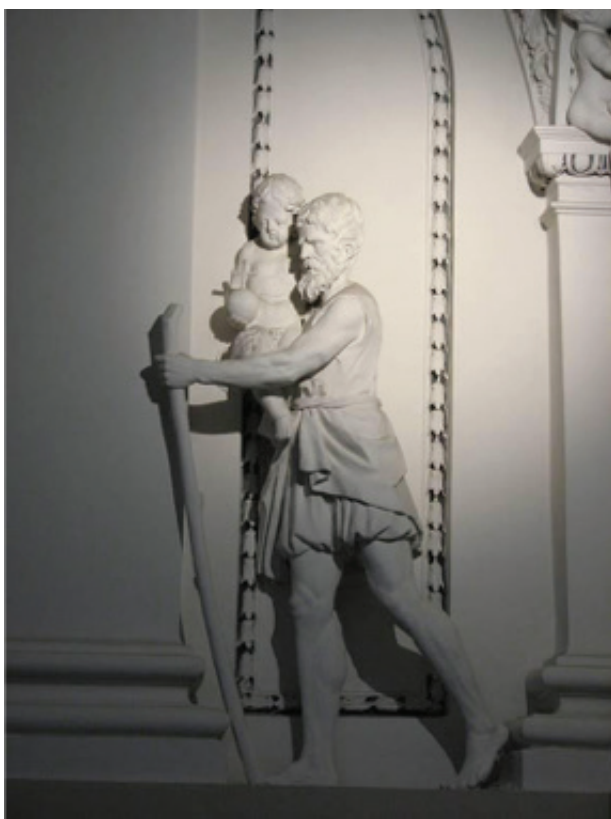
– Vaikeli, – dūsavo milžinas, – per tave buvau atsidūręs didžiuliame pavojuje: tu toks sunkus, kad man atrodė, jog ant pečių nešu visą pasaulį.

Berniukas šypsodamasis pažvelgė jam tiesiai į akis ir tarė:

– Nesistebėk, Kristoforai. Tu nešei ant pečių ne tik visą pasaulį, bet ir Tą, kuris jį sukūrė: aš esu Jėzus – karalius, kuriam prižadėjai tarnauti. O kad įtikėtum mano žodžiais, duosiu tau ženklą: kai parbrisi atgal, įsmeik savo lazda prie trobos ir rytojaus rytą ją rasi žydinčią bei apkibusią vaisiais. Tai pasakęs, vaikelis išnyko. Kristoforas pakluso. Grįžęs prie savo trobelės, įsmeigė į žemę lazda, o kitą dieną rado ją sužaliavusią ir linkstančią nuo vaisių.

Šaltinis: <http://mintys.lt/tikejimas/legenda-apie-sventaji-kristofora>

ŠV. KRISTOFORO SKULPTŪRA VILNIAUS ŠV. PETRO IR POVILO BAŽNYČIOJE

Šaltiniai: <https://kultura.lrytas.lt/meno-pulsas/2015/11/08/news/vilniaus-sv-petro-ir-povilo-baznycia-tarp-graziausiu-pasulyje-2855282/>; <https://www.madeinvilnius.lt/naujienos/gyvenimas/siandien-vilniaus-globejo-sv-kristoforo-diena/>

1 užduotis. Vaikščiodami po Vilniaus šv. Petro ir Povilo bažnyčią, apžiūrėkite interjerą. Užpildykite lentelę ir apibūdinkite architektūros stilių.

1 lentelė. Architektūros stilius

Interjeras	
Architektūriniai elementai: formos, geometrinės figūros, bokštai, kupolai, arkos	
Langai: forma, ar kuriami vitražai, kas vaizduojama vitražuose	
Puošyba: kokios medžiagos naudojamos, kokie elementai matomi	
Meno kūriniai: paveikslai, skulptūros, kas vaizduojama, kas simbolizuojama.	
Įspūdis, kurį sukelia architektūros paminklas	

2 užduotis. Vaikščiodami aplink Vilniaus šv. Petro ir Povilo bažnyčią, apžiūrėkite eksterjerą. Užpildykite lentelę ir apibūdinkite architektūros stilių.

2 lentelė. Eksterjeras

Eksterjeras	
Architektūriniai elementai, puošyba: formos, geometrinės figūros, bokštai, kupolai, arkos	
Įspūdis, kurį sukelia architektūros paminklas	

3 užduotis. Remdamiesi užpildytomis 1 ir 2 lentelėmis apibūdinkite baroką – architektūros ir dailės stilių.

Barokas – tai architektūros ir dailės stilius, vyravęs XVII–XVIII a., kuriam būdinga_____
